

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 344/2012-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 1. augusta 2012 predbežne prerokoval sťažnosť A. J., D., zastúpeného spoločnosťou N., s. r. o., G., v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. K. N., pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava II č. k. 10 C/92/2011-121 z 2. augusta 2011 a uznesením Krajského súdu v Bratislave č. k. 5 Co/416/2011-128 z 30. septembra 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť A. J. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. mája 2012 doručená sťažnosť A. J., D. (ďalej len „sťažovateľ“), pre namietané porušenie jeho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej

len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 10 C/92/2011-121 z 2. augusta 2011 a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 5 Co/416/2011-128 z 30. septembra 2011.

Zo sťažnosti a z príloh k nej pripojených vyplýva, že sťažovateľ sa návrhom podaným okresnému súdu 3. mája 2011 domáhal proti odporcovi – spoločnosti Slovenské elektrárne, a. s., zaplata sumy 497 000 € s prísl. z titulu náhrady škody, ktorá mu mala vzniknúť neoprávneným užívaním jeho zlepšovacieho návrhu odporcom. Po výzve okresného súdu z 12. mája 2011 na zaplata súdneho poplatku za návrh na začatie konania v sume 16 596,50 € pod následkom zastavenia konania sťažovateľ podaním doručeným okresnému súdu 27. mája 2011 požiadal o oslobodenie od súdneho poplatku. Okresný súd uznesením č. k. 10 C/92/2011-121 z 2. augusta 2011 sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal, pretože po oboznámení sa s jeho osobnými a majetkovými pomermi a vzhľadom na charakter uplatneného nároku dospel k záveru, že majetkové pomery sťažovateľa neodôvodňujú jeho oslobodenie od súdnych poplatkov, keďže je *„vlastníkom, resp. podielovým spoluvlastníkom viacerých nehnuteľností nezanedbateľnej všeobecnej hodnoty, pričom... má zároveň možnosť získať finančné prostriedky nakladaním so svojim majetkom, ktorý bezprostredne neslúži na uspokojovanie jeho životných potrieb na bývanie“*. Keďže sa sťažovateľ nevedel stotožniť so závermi okresného súdu, podal proti jeho rozhodnutiu odvolanie. Krajský súd uznesením č. k. 5 Co/416/2011-128 z 30. septembra 2011 napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil, pričom uviedol, že ho považuje za správne, pretože sťažovateľ *„disponuje majetkom, ktorý nie je určený priamo na napĺňanie jeho životných potrieb a jeho dispozíciou by mohol získať finančné prostriedky na splnenie povinnosti zaplatiť súdny poplatok“*. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ dovolanie podľa § 237 písm. f) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktoré Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uznesením sp. zn. 7 Cdo 167/2011 z 22. februára 2012 odmietol z dôvodu, že v danom prípade dovolanie nie je podľa § 239 OSP prípustné a vady uvedené v § 237 OSP zistené neboli; s poukazom

na právnu úpravu dovolacieho konania sa najvyšší súd napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti nezaoberal.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že s predmetným záverom a konštatovaním krajského súdu taktiež nemožno súhlasiť a jeho rozhodnutím došlo k porušeniu jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ktoré spočíva predovšetkým v nesprávnom výklade a aplikácii ustanovenia § 138 OSP. Sťažovateľ poukázal na to, že predmetný súdny poplatok viac ako 40-násobne presahuje výšku jeho mesačného dôchodku. Požiadavka na zaplatenie súdneho poplatku je v rozpore s ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku a zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 71/1992 Zb.“), ako aj s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ktorou je Slovenská republika viazaná), ktorý sa problematikou primeranej rovnováhy medzi záujmom štátu na vyberaní súdnych poplatkov a záujmom účastníkov konania na potvrdení správnosti ich nároku prostredníctvom súdov, resp. neprimeraného obmedzenia práva účastníkov konania na prístup k súdu zaoberal vo svojich v rozhodnutiach č. 282249/95 z 19. júna 2001 a č. 73547/01 z 26. júla 2005. Sťažovateľ trvá na tom, splňa všetky predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov. Nemá dostatočné finančné prostriedky na úradu vyrubeného súdneho poplatku, a to z dôvodov, ktoré uviedol tak vo svojej žiadosti, ako aj v podanom odvolaní. Všeobecné sudy sťažovateľom tvrdené skutočnosti a predložené dôkazy neoverovali a riadne nezistili skutkový stav veci, ale nesprávne vychádzali iba zo skutočnosti, že je vlastníkom, resp. spoluvlastníkom určitých nehnuteľností, ktoré neužíva a ktorých hodnotu ani nezisťovali. Následkom nezaplatenia súdneho poplatku bude zastavenie súdneho konania, t. j. sťažovateľ nebude môcť konať pred súdom a domáhať sa svojho nároku, ktorý opiera o právoplatné súdne rozhodnutie (ktorým bolo určené, že jeho návrh je zlepšovacím návrhom, pozn.).

Na základe uvedeného sťažovateľ v petite sťažnosti žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že uznesením okresného súdu č. k. 10 C/92/2011-121 z 2. augusta 2011 a uznesením krajského súdu č. k. 5 Co/416/2011-128 z 30. septembra 2011 bolo porušené jeho základné právo podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a aby

napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Predmetom sťažnosti je námietka porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením okresného súdu č. k. 10 C/92/2011-121 z 2. augusta 2011 a uznesením krajského súdu č. k. 5 Co/416/2011-128 z 30. septembra 2011.

K námietke porušenia označených práv sťažovateľa uznesením okresného súdu č. k. 10 C/92/2011-121 z 2. augusta 2011

V rámci svojej judikatúry ústavný súd už vyslovil, že princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorý je kompetenčne predsunutý pred uplatnenie právomoci ústavného súdu (podobne II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04). Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, ktorých rozhodnutia sú v konaní o sťažnosti preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Sťažovateľ sa ochrany svojich základných práv vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu okresného súdu domáhal podaním opravného prostriedku (odvolania), o ktorom krajský súd aj rozhodol, preto ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

K námietke porušenia označených práv sťažovateľa uznesením krajského súdu č. k. 5 Co/416/2011-128 z 30. septembra 2011

Podľa aktuálnej judikatúry ústavného súdu v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku sa považuje ústavná sťažnosť za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní. Pritom lehota na podanie tejto sťažnosti bude považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (I. ÚS 169/09, I. ÚS 358/09, III. ÚS 114/2010, III. ÚS 164/2011).

Vzhľadom na to, že sťažovateľom podané dovolanie proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu bolo uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 7 Cdo 167/2011 z 22. februára 2012 odmietnuté (nepripustnosť a nezistenie väd konania), ústavný súd považuje sťažnosť v tejto časti za podanú včas.

Ústavný súd vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (*mutatis mutandis* II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov ani preskúmať, či v konaní bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil, ale je oprávnený posúdiť, či v konaní pred všeobecnými súdmi nedošlo k porušeniu ústavnoprávných princípov konania (čl. 46 až čl. 50 ústavy), a tým k porušeniu základných práv alebo slobôd sťažovateľa. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody (*mutatis mutandis* I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Ústavný súd už judikoval, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Do obsahu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy nepatrí právo účastníka dožadovať sa ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (I. ÚS 97/97),

resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania (II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03, IV. ÚS 340/04).

Preskúmaním sťažnosti sťažovateľa a príloh k nej pripojených ústavný súd dospel k záveru, že táto je zjavne neopodstatnená.

O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98). Ústavný súd môže pri predbežnom prerokovaní odmietnuť aj taký návrh, ktorý sa na prvý pohľad a bez najmenej pochybnosti javí ako neopodstatnený (I. ÚS 4/00). Dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť je tiež absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

Rozhodovanie o oslobodení od súdnych poplatkov spravidla nemôže byť predmetom ústavnej ochrany, pretože aj keď sa jeho výsledok môže dotknúť niektorého z účastníkov konania, samotný „spor“ o oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom na podstatu konania nedosahuje intenzitu opodstatňujúcu porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa (podobne rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. III. ÚS 788/2009).

Ústavný súd už judikoval, že samotné nepriznanie oslobodenia od súdneho poplatku ešte nesignalizuje porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu (II. ÚS 142/04).

Rozhodovanie o tom, či sú splnené zákonom (Občianskym súdnym poriadkom) ustanovené podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov, spadá výlučne do rozhodovacej právomoci všeobecných súdov s ohľadom na princíp nezávislosti súdnictva (súdov) vyplývajúci z čl. 141 ods. 1 ústavy. Je preto vecou judikatúry všeobecných súdov, aby vymedzila kritériá, z ktorých bude pri aplikácii zákonných ustanovení týkajúcich sa oslobodenia právnických osôb od súdnych poplatkov vychádzať. Ústavnému súdu neprislúcha prehodnocovať právne závery všeobecných súdov, ku ktorým pri rozhodovaní o žiadostiach, resp. o nárokoch účastníkov konania dospeli.

Z ustanovenia § 138 ods. 1 OSP vyplýva, že pri rozhodovaní o oslobodení od súdnych poplatkov súd prihliada na celkové majetkové pomery žiadateľa, na výšku súdneho poplatku i na povahu uplatňovaného nároku. Pre posúdenie dôvodnosti žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov je tiež rozhodujúce, či účastník svojvoľne alebo zrejme bezúspešne uplatňuje alebo bráni svoje práva (*uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Sžf/41/2010 z 26. októbra 2010*). Pre prípad nepriznania oslobodenia od súdnych poplatkov musí byť účastníkovi konania pre účely možnosti uplatnenia práva na súdnu ochranu poskytnutý reálny časový priestor na úhradu súdneho poplatku a na pokračovanie v konaní vo veci samej (*uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 5 Cdo 164/2010 z 30. augusta 2010*).

Krajský súd uznesením č. k. 5 Co/416/2011-128 z 30. septembra 2011 potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 10 C/92/2011-121 z 2. augusta 2011, ktorým nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov, pretože to *neodôvodňovali jeho majetkové pomery*. Krajský súd sa s odôvodnením napadnutého rozhodnutia okresného súdu v plnom rozsahu stotožnil a konštatoval jeho správnosť.

Je zrejmé, že sťažovateľ sa sťažnosťou domáha preskúmania uvedených rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu tak, ako keby bol ústavný súd ďalším stupňom v systéme všeobecného súdnictva, čo potvrdzuje aj obsah ním podaných opravných prostriedkov (odvolania a dovolania). V odvolaní sťažovateľ okresnému súdu v podstate vytýkal to, že sa nevysporiadal so skutočnosťou, že jeho jediným príjmom je invalidný dôchodok, ale svoje

rozhodnutie odôvodnil len tým, že sťažovateľ je vlastníkom, resp. spoluvlastníkom viacerých nehnuteľností, pričom závery okresného súdu o nakladaní s týmito nehnuteľnosťami nevychádzajú z reálnych možností, keďže súčasná trhová situácia v dôsledku hospodárskej krízy stagnuje a rozhodovanie o tejto otázke nie je vo „výlučnej“ kompetencii sťažovateľa. Sťažovateľ polemizuje s právnymi závermi všeobecných súdov a ich rozhodnutia považuje za rozporné s právnou úpravou oslobodenia od súdnych poplatkov vyplývajúcou z § 138 ods. 1 OSP, so *zákonom* č. 71/1992 Zb., ako aj s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva. Ústavný súd konštatuje, že *sťažovateľ námietku porušenia označených práv založil výhradne na neúspechu v (procesnom) konaní znamenajúcom pre neho negatívne rozhodnutie okresného súdu a následne aj krajského súdu*. Sťažovateľ nesúhlasí s právnym názorom všeobecných súdov vysloveným v ich rozhodnutiach a tvrdí, že spĺňa podmienky na oslobodenie od súdnych poplatkov vzhľadom na to, že v jeho prípade nejde o svojvoľné uplatňovanie práva a nemá dostatočné finančné prostriedky na úhradu vyrubeneho súdneho poplatku.

Ústavný súd konštatuje, že *majetkové pomery sťažovateľa zisťoval okresný súd z ním predloženého vyhlásenia o osobných, majetkových a zárobkových pomeroch doloženého príslušnými potvrdeniami o príjme, výpisom z bankového účtu, výpismi z listov vlastníctva a inými dokladmi*. Keďže *okresný súd dospel k záveru (vyplývajúceho z odôvodnenia jeho rozhodnutia), že majetkové pomery sťažovateľa neodôvodňujú oslobodenie od súdnych poplatkov, a teda nie je splnená jedna z podmienok podľa § 138 ods. 1 OSP, jeho žiadosti nevyhovel*. Nemožno sa stotožniť s tvrdením sťažovateľa, že *okresný súd nevyhodnotil jeho celkové majetkové pomery na základe ním predložených podkladov, ani s tým, že napadnuté rozhodnutia všeobecných súdov sú v rozpore s citovanou právnou úpravou podľa Občianskeho súdneho poriadku*. Nedostatok finančných prostriedkov sťažovateľa nemôže byť sám osebe dôvodom na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Uvedené platí osobitne v prípadoch, ak je sťažovateľ vlastníkom, resp. spoluvlastníkom viacerých nehnuteľností, ktoré bezprostredne neslúžia na uspokojovanie jeho životných potrieb a ktoré, ako sám uviedol, ani neužíva (ale môže nimi disponovať). Vhodnosť, resp. výhodnosť prípadnej dispozície s nehnuteľnosťami s ohľadom na čas, miesto, osoby spoluvlastníkov a pod. však nepatrí medzi kritériá, ktoré má všeobecný súd pri rozhodovaní

o oslobodení od súdnych poplatkov zohľadňovať. Takýto postup všeobecných súdov by v konečnom dôsledku neprímerane zaťažil štát. Sťažovateľ ďalej namietal aj *rozpor napadnutých rozhodnutí všeobecných súdov so zákonom č. 71/1992 Zb.*, čo však osobitne nezdôvodnil, preto je právne irelevantné na túto jeho námietku reagovať. *Ústavný súd nesúhlasí ani s tvrdením sťažovateľa o nesúlade judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a napadnutých rozhodnutí oboch súdov. Sťažnosť v tejto časti považuje za zjavne neopodstatnenú.*

V okolnostiach posudzovanej veci ústavný súd dospel k záveru, že oba vo veci konajúce súdy postupovali pri rozhodnutí ústavne konformným spôsobom, sťažovateľom napadnuté rozhodnutie krajského súdu (aj okresného súdu) v žiadnom prípade nemožno považovať za arbitrárne či zjavne neodôvodnené, ale za také, ktoré zodpovedá obsahu základného práva na súdnu ochranu zakotveného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Skutočnosť, že sa sťažovateľ s právnym názorom všeobecných súdov nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti týchto názorov a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným.

Na základe týchto dôvodov ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 1. augusta 2012